

In memoriam Pálinkó István (1959–2021)

Életének 63. évében rövid, súlyos betegséget követően elhunyt Prof. Dr. Pálinkó István, a Szegedi Tudományegyetem kémiai professzora.

Pálinkó István a szegedi József Attila Tudományegyetemen végzett okleveles vegyészként 1983-ban kitüntetéses diplomával. A kezdetektől fogva a Szerves Kémiai Tanszéken folytatta oktató- és kutatómunkáját. A Kémiai Intézet vezetője, a Kémia Doktori Iskola helyettes vezetője, a Szerves Kémiai Tanszék tanszékvezető-helyettese, valamint a kémiai habilitációs bizottság tagja volt.

Pistiről mindenki, aki ismerte, tudta, hogy hihetetlen munkabírással rendelkezik, napi 12–14 órát dolgozik, sokszor hétfvégén is. Pályája során szinte megszámlálhatatlan közösségi funkciót vállalt el, s ezek mindegyikét maximális erőbedobással végezte. A Természettudományi Kar gazdasági dékánhelyettese volt az 1999–2002-es ciklusban, az egyetem Informatikai Bizottságának tagja a TTK képviselőjeként a 1997–1998-as és a 2003–2010-es időszakokban. A JATE Közalkalmazotti Tanácsának választott tagja 1995-től, majd elnöke 1998–99 végéig (a JATE megszűnéséig), illetve 2011 és 2014 között az SZTE Közalkalmazotti Tanácsának póttagja. A tehetséges fiatalok támogatója volt az SZTE Eötvös Loránd Kollégium egyik védnökeként 2002 óta, valamint az Eötvös Kollégistákért Alapítvány egyik kurátora 2010 és 2016 között. A Kémiai Tanszékcsoport/Intézet helyettes vezetője és az intézet Oktatási Bizottságának vezetője 2013–2018 között. A TTIK Kari Tanácsának póttagja, illetve tagja volt 1990 óta, a Szenátus póttagja 2013–2016 között, az Egyetemi Doktori Tanács póttagja 2016–2019 között. Az angol szakfordítóképzés, majd a természettudományi szakfordítóképzés tantárgyi felelőse volt 2003 óta. A kémia alapszak Eurobachelor pályázatának és a cím megújításához kapcsolódó pályázat készítője. 2017 óta az EOES (European Olympiad of Experimental Science) rendezvényre készülő magyar csapatok kémiamentora, melynek eredményeként az EOES-t 2021-ben Szegeden rendezik meg. Sajnos, ennek lebonyolítását már nem érthette meg. A Szegeden zajlott 2019. évi Biológiai Diákolimpia Tudományos Bizottságának tagjaként is segítette egyetemünk hírnevének öregbítését. Fontosnak tartotta a szomszédos országokbeli egyetemek közti kapcsolatokat, ezért évek óta tartott kurzusokat a Babeş-Bolyai Egyetem vendégprofesszoraként, illetve számos alkalommal vett részt a kolozsvári Vegyészkonferencián, a szovátai Bolyai és a szabadkai Nyári Akadémiákon.

Szenvedélye volt a kémia, a kutatás, a kémiai problémák felismerése és megoldása. Fő kutatási érdeklődése a szerves kémiai katalízis volt, de emellett számos szerves kémiai reakcióhoz kapcsolódó kutatás kísérleti megvalósításában és a folyamatok elméleti modellezésében is részt vett. Pálinkó István a szerves kémia számos tárgyköréből tartott alapozó és haladó előadásokat, valamint szemináriumokat, laboratóriumi gyakorlatokat vegyész, biológus, gyógyszerész, kémiatanár, környezettudományi, kémia, biológia, környezetmérnök és környezettan szakos, továbbá doktoranduszhallgatók számára. Rendkívül népszerű volt a hallgatók körében. Témavezetőként 61 diplomamunkát, 56 szakdolgozatot és 24 tudományos diákköri munkát irányított. Témavezetésével, ill. társ-témavezetésével 14 fő védte meg PhD-fokozatát. Számos helyi, valamint hazai egyetemi doktori fokozat, illetve MTA Doktora cím megszerzésére irányuló eljárás során tevékenykedett bizottsági elnökként, bírálóként és doktori szigorlatok vizsgáztatójaként.

Nemzetközi ismertségű kutató volt; a kémiai tudomány kandidátusa, illetve az MTA doktora címet 1990-ben és 2007-ben érdemelte ki. Pályája során olyan világhírességekkel dolgozott együtt, mint Oláh György, Somorjai Gábor vagy Kenneth Seddon (és a lista korántsem teljes). Kiemelkedő kutatói képességeit jelzi a több mint 280 referált nemzetközi közlemény 569 összesített hatástényezővel és az azokra kapott több mint 3200 független hivatkozás. Kutatásaira mind a hagyományos értelemben vett alap kutatásokat (OTKA, NKFIH, OMFB), mind az irányított ipari alap kutatásokat (pl. Billiton Aluminium Australia Pty. Ltd., Lhoist Inc., Emirates Global Alumina) támogató szervezetek finanszírozását sikerült elnyernie, és ezeknek a forrásoknak a birtokában több százmillió forintot tudott fordítani az egyetemen folyó kutatások és PhD-projektek lebonyolítására.

Egyéb szakmai szervezetekben is több területen töltött be fontos szerepet: többek között a Magyar Kémikusok Egyesületének főtítkára volt 2015-től, több évig az Irinyi János Országos Középiskolai Kémiaverseny szervezőbizottságának elnöke volt, MTA Doktori képviselő 2016-tól, az MTA Doktori Tanács tagja 2020-tól, továbbá az MTA Katalízis Munkabizottságának titkára a 2010–2017-es időszakban és elnöke volt 2017 óta. Elismerésül Széchenyi István és Széchenyi Professzori Ösztöndíjakban részesült, valamint 2004-ben Oláh György-díjat vehetett át. Több évtizedes egyetemi szolgálatának elismeréseképpen a Szegedi Tudományegyetem Szenátusa a Pro Universitate-díjat adományozta részére 2020-ban.

Pálinkó István jelen írás egyik szerzőjével közösen 2008-ban alapította meg az Anyag- és Oldatszerkezeti Kutatócsoportot (Material and Solution Structure Research Group, MASOST). A MASOST-ban eddig 14 PhD-hallgató végzett és további 10 hallgató cselekménye van folyamatban. Stike, aki nem érzélgősségéről volt híres, egyszer azt találta mondani, hogy „ez a mi tudományos családunk”. Valamiért úgy alakult (és ennek a titkát már nem fogom tudni megfejtetni), hogy a MASOST-ba került fiatalok pillanatok alatt megtanulták egymástól, hogy hogyan kell egy tudományos közösségben élni, alkotni és viselkedni. Nekünk, a két vezetőnek (Stike beceneve „Főni” volt) ebben nem volt szándékolt, előre eltervezett, aktív szerepünk; sokszor úgy tűnt, hogy elegendő a háttérből figyelni az eseményeket és rendelkezésre állni, amikor szükség volt ránk, akár szakmai, akár emberi dolgokban. Nagyon sok olyan fiatal megfordult a kezeink között,

akik eleve sziporkázóan tehetségesek voltak, de akadtak olyanok is, nem is egy, akik nálunk „nőtték ki” magukat. Nagy örömmünkre a volt MASOST-osok mind a mai napig visszajárnak, évente legalább két olyan alkalom is van, amikor az „aktívak” és a már végzetek összejönnek, férjestől-feleségestől-gyerekestől. Ilyenkor Stike mindig felolvasott egy leltárt az elmúlt időszak „terméséről”, ami miatt soha nem kellett szégyenkezniünk, hiszen az elmúlt 12 évben 113 referált publikáció került ki a csoportból. Mindkettőnk tudományos pályafutásának ez volt a legtermékenyebb időszaka.

Pisti váratlan halálával lezárult egy szakasz, nemcsak a csoport, hanem az egész Kémiai Intézet történetében. Meghatározó karakter volt, igazodási pont, elképesztő enciklopédikus tudással, utánozhatatlan humorérzékkel és kivételes emberséggel. Még szokjuk a hiányát, de ahhoz sok idő kell, hogy megszokjuk.

Az SZTE Kémiai Intézetének munkatársai nevében
Sipos Pál és Tóth Ágota

Orbán Ádám

Amikor halk kopogás után, harsány üdvözléssel kinyitotta a laboratórium ajtaját, szinte kisütött a nap, és mindenki mosolygott. Nem lehetett nem rá figyelni, amikor bárhol megjelent, mert vidámságot és végtelen energiát sugárzott.

Az Orbán Ádám iránti fokozott figyelmet gyermekien örömteli lényével, szorgalmával, tudásával és azzal vívta ki, hogy tudták: szülei a vegyésztársadalom kiválóságai. De azt is érezték, hogy egészségét egy alattomos kór 30 évvel ezelőtt megtámadta, s habár teljesen meggyógyult, a következmények miatt éveinek száma bizonytalan. Ezt ő sem titkolta soha. Csak optimistán nevetett rajta. Most, az évek múltával, életének 55. évében, az alapbetegségtől függetlenül, egy műtéti beavatkozás szövődménye folytán, közel egy év után elhunyt. Mivel a Covid-19 miatt személyesen nem volt lehetőség kommunikációra, a benne lejátszódó gondolatokat már nem tudta elmondani senkinek.

Természetes, hogy szülei egyetlen boldogsága volt, amikor 55 évvel ezelőtt megszületett. Édesanyja, Piskó Ágota okleveles vegyészmérnök, a BME Szerves Kémia és Technológia Tanszékének címzetes egyetemi docense, aki igen sikeres, dinamikus vezetői pályát futott be a textiliparban főmérnöki beosztásban (majd a

textilkémia egyetemi oktatásában). Édesapja, Orbán István szinte az egész vegyésztársadalom által ismert gyógyszervegyész, címzetes egyetemi tanár volt a Műegyetemen, főállásban pedig az Egis Gyógyszergyár vezérigazgatója (aki a WANDER, majd EGYT gyárnevet követően az új név névadója is volt). Világlátására, baloldali világnézetére mindig büszke volt. Ági és István egyetemi évfolyamtársak voltak, ott szövődött az életre szóló és síríg tartó szerelem közöttük. (A Gábor Dénes-díjas Orbán István 2006-ban, 66 évesen, tragikus hirtelenséggel hunyt el.)

A rendkívüli szorgalmú és dinamikus Orbán házaspárnak szintén erős akaratú és tehetséges fia született 1965. február 17-én, aki az Ádám nevet kapta. Adottsága sokoldalú volt, mert a természettudományok mellett a művészetek, a szellemi tudományok és a zene egyformán érdekelt. Sokan megérezték, majd tapasztalták a benne szunnyadó színészi és zenei tehetséget (7 évig hegedült és jazz-zongorázott). De döntenie kellett. Számára is elfogadható volt az apai jó tanács, hogy először egy biztonságos megélhetést adó műszaki képeztést szerezzen, és azt követően élvezze az élet adta művészi lehetőségeket.

Ádám a kísérletes természettudományt és az oktatást választotta a művészetek helyett.

Ezért a Műegyetemen folytatta tanulmányait, és okleveles vegyészmérnöki képesítést szerzett. A diploma és a gondoskodó szülői háttér alapján Ádám ragyogóan sikeres fiatalembernek tűnt, és elkezdte önálló, csillogó életét. A sors azonban közbeszólt. Az aggasztó központi idegrendszeri tünetek erősödését csak műtéti beavatkozással gyógyíthatták, és a sikeres operáció helyreállította egészségét. Így évhalasztás nélkül befejezte egyetemi tanulmányait, és *summa cum laude* minősítéssel diplomázott. Először évekig a Richterben, majd az Egisben vállalt fejlesztőmérnöki állást. Szakterülete a gyógyszer technológia, ezen belül a szilárd gyógyszerformák technológiája volt. A hatóanyagok kioldódását és felszívódását befolyásoló polimer rétegek kémiájával és előállításával foglalkozott a SOTE Gyógyszertudományi Karának támogatásával. Itt készítette el doktori értekezését Zelkó Romána professzor asszony, egyetemi tanár vezetésével. A kiváló munka elismeréseként a SOTE gyógyszeranyagok doktora képesítését nyerte el, majd a kar társult oktatója lett.

Orbán Ádám is élete első nagy szerelmét vette feleségül, amikor megházasodott: a Könnyűipari Műszaki Főiskolát végzett Debreceni Anikó mérnöknővel kötött házasságot, 1990-ben. Családi életükben fontos szerepet kapott a hit, ezért természetes volt, hogy három gyermekük született: 1992-ben Áron, 1996-ban Gábor nevű fiuk és 1998-ban Noémi kislányuk. A boldog családi élet termékenyen hatott Ádám szakmai teljesítményére is. Elismert gyógyszer technológus lett az Egisben, ahol sok előadást is tartott és több szabadalom társszerzőjévé vált a polimer bevonatú tabletták témakörében.

A boldog családi élet idilljét először édesapja, Orbán István vezérigazgató hirtelen halála dúlta fel, de a még nagyobb megrázkódtatás első unokája születésének idejére esett. Ekkor váratlanul egy neurológiai operáció vált szükségessé. Ádám másodszori operációja már nem volt sikeres, és állapota miatt a Szeretőkórház belgyógyászati osztályára került, ahol a gondos ápolás ellenére 2020. november 22-én csendesen elhunyt.

Egy, az életet és családját nagyon szerető és nagyon szerethető, tervekkel és vágyakkal teli kedves munkatársunktól kell búcsút vennünk.

Nyugodjék békében.

Tömpe Péter

az MKL Szerkesztőbizottságának tagja